

**Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
ім. Б. Д. Гаврилишина
Кафедра міжнародних економічних відносин**

**БЕЛЗ Анастасія Олександрівна
ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО
РОЗВИТКУ**

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
освітньо-професійна програма «Міжнародні економічні відносини»
кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «бакалавр»

Виконала студентка
групи МЕВ-41
Белз А. О.

Науковий керівник
к.е.н., доцент
Баглей Р.Р.

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__» _____ 20__ р.
Завідувач кафедри

Підпис

Тернопіль – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ.....	6
1.1. Сутність та основні етапи економічної інтеграції України в ЄС.....	6
1.2. Політичні та соціокультурні передумови європейської інтеграції України	8
Висновки до 1 розділу	12
РОЗДІЛ 2. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО РОЗВИТКУ	13
2.1. Економічні бар'єри та виклики на шляху інтеграції України в європейський простір.....	13
2.2. Проблеми політичних реформ у контексті євроінтеграційного процесу.	18
2.3. Соціокультурні труднощі адаптації України до європейських стандартів	23
Висновки до 2 розділу	29
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ПРОБЛЕМ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	30
3.1. Стратегії економічної адаптації та відновлення у контексті євроінтеграції	30
3.2. Необхідні політичні реформи та їх імплементація.....	31
Висновки до 3 розділу	34
ВИСНОВКИ.....	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	38

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Європейська інтеграція України набуває особливої актуальності в умовах повоєнного відновлення, оскільки вона є стратегічним напрямом політичного, економічного та соціального розвитку країни. Російська агресія проти України спричинила масштабні руйнування інфраструктури, економічний спад і демографічні втрати, що вимагає комплексного підходу до відбудови. Вхідження України до європейського простору є ключовим чинником забезпечення стійкого розвитку, зміцнення державних інституцій та підвищення добробуту громадян.

Однією з головних передумов інтеграції є необхідність залучення міжнародної фінансової допомоги для відновлення країни. Європейський Союз уже запровадив низку фінансових програм і фондів, спрямованих на підтримку України, зокрема механізм Ukraine Facility, який передбачає значні інвестиції у відбудову критично важливої інфраструктури, відновлення економіки та соціального сектору. Членство в ЄС дозволить Україні отримати доступ до структурних фондів і програм, спрямованих на розвиток регіонів, технологічну модернізацію та підвищення конкурентоспроможності.

Важливою складовою євроінтеграції є політична стабілізація та впровадження реформ, необхідних для набуття членства в ЄС. Повоєнний розвиток України вимагає зміцнення демократичних інституцій, боротьби з корупцією, реформування судової системи, підвищення рівня прозорості державного управління. Виконання Копенгагенських критеріїв і впровадження європейських стандартів сприятиме ефективному державному управлінню, що є важливим чинником для відбудови країни та підвищення довіри міжнародних партнерів.

Економічна інтеграція з ЄС є ключовою умовою стабільного розвитку України в післявоєнний період. Адаптація до європейських ринкових стандартів сприятиме залученню іноземних інвестицій, створенню робочих

місце і розвитку малого та середнього бізнесу. Розширення доступу до ринку ЄС дозволяє українським підприємствам інтегруватися у глобальні виробничі ланцюги, що сприяє модернізації промисловості та підвищенню конкурентоспроможності.

Соціальний аспект євроінтеграції також відіграє важливу роль у процесі повоєнного відновлення. Війна призвела до масштабного переміщення населення як у межах країни, так і за її кордонами. Інтеграція до ЄС передбачає адаптацію соціальної політики до європейських стандартів, що включає захист прав переселенців, соціальне забезпечення, освіту та охорону здоров'я. Європейські програми можуть сприяти поверненню українців на батьківщину, забезпеченню гідних умов життя та реінтеграції ветеранів.

Безпековий аспект також є важливою складовою євроінтеграційного курсу. Післявоєнна Україна потребує зміцнення обороноздатності та адаптації до стандартів НАТО, що є сумісним із процесом європейської інтеграції. Співпраця з ЄС у сфері безпеки та оборони сприятиме захисту державних кордонів, підвищенню рівня національної безпеки та участі у спільних європейських ініціативах.

Таким чином, євроінтеграція України в умовах повоєнного розвитку є не лише стратегічною метою, а й необхідною умовою для економічного, соціального та політичного відновлення держави. Вона відкриває можливості для фінансової підтримки, політичної стабільності, економічного зростання, соціального захисту та гарантування безпеки, що в комплексі сприятиме успішному відродженню країни та її інтеграції в європейську спільноту.

Мета дослідження: дослідити процес європейської інтеграції України в умовах повоєнного розвитку.

Завдання:

- дослідити теоретичні аспекти євроінтеграції України;
- розглянути проблемні аспекти євроінтеграції України в умовах повоєнного розвитку;

– проаналізувати шляхи подолання проблем євроінтеграції України в післявоєнний період.

Об’єкт дослідження: процес європейської інтеграції України в умовах повоєнного розвитку.

Предмет дослідження: механізми, виклики та перспективи європейської інтеграції України в економічному, політичному та соціальному аспектах.

Методи дослідження: аналіз і синтез – для дослідження основних тенденцій європейської інтеграції. Історичний метод – для вивчення еволюції відносин України з ЄС. Порівняльний аналіз – для оцінки реформ України відповідно до стандартів ЄС. Системний підхід – для комплексного аналізу впливу євроінтеграції на економіку, політику та соціальну сферу. Прогностичний метод – для визначення перспектив інтеграції України до ЄС.

Наукова новизна. Дослідження дозволяє комплексно оцінити роль європейської інтеграції в умовах повоєнного розвитку України, виявити ключові виклики та розробити рекомендації щодо оптимізації інтеграційного процесу.

Теоретичне значення дослідження. Розширює наукові уявлення про процес євроінтеграції України, його вплив на внутрішні трансформації держави та формує нові підходи до аналізу поствоєнного розвитку країни у контексті європейських стандартів.

Практичне значення дослідження. Результати можуть бути використані у розробці стратегій державної політики щодо європейської інтеграції, у підготовці рекомендацій для державних органів, громадських організацій та бізнесу, а також у навчальному процесі для вивчення міжнародних відносин і європейської політики.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку літератури. Загальний обсяг роботи – сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

1.1. Сутність та основні етапи економічної інтеграції України в ЄС

Економічна інтеграція України в Європейський Союз є складним і багатоаспектним процесом, що передбачає адаптацію національної економічної системи до стандартів і вимог європейського ринку. Вона охоплює правову, інституційну, торгівельну та інвестиційну сфери, а також структурні реформи, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності української економіки [11].

Основою інтеграційного процесу є Угода про асоціацію між Україною та ЄС, що набула чинності у 2017 році та передбачає поступове створення поглибленої та всеохопної зони вільної торгівлі. Ця угода сприяє усуненню тарифних і нетарифних бар'єрів у торгівлі, гармонізації законодавства з європейськими нормами, впровадженню високих стандартів у сферах захисту прав споживачів, безпеки продукції, охорони довкілля та регулювання ринкової конкуренції.

Інтеграція передбачає також залучення іноземних інвестицій, сприяння модернізації української промисловості та розвитку малого і середнього бізнесу через доступ до європейських програм фінансування. Україна активно бере участь у ініціативах ЄС, таких як «Горизонт Європа» та «Цифровий єдиний ринок», що дає змогу розширювати науково-технічну співпрацю й сприяти цифровій трансформації економіки [5].

Важливим аспектом є енергетична інтеграція, зокрема приєднання України до Європейської мережі операторів передачі електроенергії (ENTSO-E) та поступове скорочення залежності від російських енергоресурсів. Це створює умови для підвищення енергетичної безпеки та використання відновлюваних джерел енергії відповідно до «Зеленого курсу» ЄС [12].

Водночас процес інтеграції супроводжується викликами, серед яких необхідність здійснення глибоких економічних реформ, боротьба з корупцією, забезпечення верховенства права та адаптація українського бізнесу до європейської конкурентної політики. Ефективне впровадження європейських норм потребує координації дій між державними інституціями, бізнесом і громадянським суспільством.

Загалом економічна інтеграція України в ЄС є стратегічним вектором розвитку країни, що сприяє підвищенню економічної стабільності, розширенню торговельних можливостей та інтеграції у глобальні виробничі ланцюги. Вона є ключовим фактором економічного зростання, що формує передумови для сталого розвитку та зміцнення позицій України в міжнародній економічній системі [3].

Процес економічної інтеграції України в Європейський Союз відбувався поступово та включав кілька ключових етапів, що характеризуються змінами у зовнішньоекономічній політиці, адаптацією законодавства та розширенням співпраці в різних секторах економіки.

Перший етап розпочався зі встановлення дипломатичних відносин між Україною та ЄС після здобуття незалежності у 1991 році. Підписання Угоди про партнерство та співробітництво в 1994 році та її набуття чинності у 1998 році створили правові засади для двосторонньої взаємодії, регулюючи питання торгівлі, інвестицій, науково-технічного співробітництва та сприяючи поступовій адаптації українського законодавства до європейських норм [15].

Другий етап був пов'язаний із поглибленням економічних відносин, що знайшло відображення в укладенні Плану дій Україна – ЄС у 2005 році. Документ визначав пріоритети співпраці, серед яких реформування економіки, покращення бізнес-клімату та підвищення рівня торговельної взаємодії. Важливим аспектом цього періоду стало наближення митних процедур, регуляторної політики та стандартів якості продукції до норм ЄС.

Третій етап розпочався з переговорів щодо підписання Угоди про асоціацію, які тривали з 2007 по 2011 рік. Важливим результатом цього

процесу стало закладення основи для створення поглибленої та всеохопної зони вільної торгівлі, що передбачала скасування тарифних і нетарифних бар'єрів. Попри відкладення підписання угоди у 2013 році, події Революції Гідності спричинили зміну зовнішньополітичного курсу країни, що призвело до підписання та часткового набуття чинності угоди у 2014 році, а з 2017 року її положення почали діяти у повному обсязі [8].

Четвертий етап охоплює період імплементації Угоди про асоціацію, що триває досі. Він характеризується активним реформуванням економічного сектору, гармонізацією нормативно-правової бази, зростанням обсягів торгівлі з країнами ЄС та інтеграцією у спільний ринок. Важливими досягненнями цього етапу є приєднання України до європейської енергетичної мережі ENTSO-E, наближення до стандартів Європейського зеленого курсу, розширення співпраці в межах цифрової економіки та науково-дослідницьких програм ЄС.

Останній етап розпочався у 2022 році після подання Україною заявки на вступ до Європейського Союзу та отримання статусу країни-кандидата. Цей період передбачає виконання необхідних реформ, спрямованих на забезпечення відповідності критеріям членства, поглиблення секторальної інтеграції та розширення доступу до внутрішнього ринку ЄС. Успішне завершення цього етапу відкриє шлях до повноправного членства України в ЄС та її повної економічної інтеграції у європейський економічний простір.

1.2. Політичні та соціокультурні передумови європейської інтеграції України

Політичні передумови європейської інтеграції України сформувалися внаслідок історичних, геополітичних та внутрішньополітичних процесів, що визначили стратегічний курс держави на зближення з Європейським Союзом. Вони охоплюють як міжнародні чинники, так і внутрішні політичні зміни, що

сприяли поступовій адаптації України до європейських стандартів управління, права та економіки.

Історичним підґрунтям інтеграції стали глибокі політичні, економічні та культурні зв'язки України з європейськими державами. Після здобуття незалежності в 1991 році Україна взяла курс на міжнародну співпрацю, що передбачало встановлення офіційних відносин з Європейським Союзом та підписання низки угод, які визначили напрями інтеграції [13].

Ключовими політичними передумовами стали демократичні трансформації, що розпочалися в Україні у 1990-х роках. Прийняття Конституції 1996 року закріпило основи демократичного ладу та європейського вектора зовнішньої політики. Важливим чинником стало також укладення Угоди про партнерство та співробітництво з ЄС у 1994 році, що визначило правові засади взаємодії та сприяло розширенню політичного діалогу.

Помаранчева революція 2004 року стала переломним моментом, що активізував євроінтеграційні процеси. Внаслідок демократичних змін Україна підписала План дій Україна – ЄС (2005), який передбачав реформи в політичній, економічній та соціальній сферах, а також поступове наближення до європейських стандартів [2].

Події 2013–2014 років, пов'язані з Революцією Гідності, стали визначальним етапом у формуванні європейського курсу України. Відмова керівництва держави від підписання Угоди про асоціацію з ЄС спричинила масові протести, що призвели до змін у владі та активізації європейської інтеграції. У 2014 році було підписано Угоду про асоціацію, що закріпила прагнення України до тіснішої співпраці з ЄС у політичній, економічній та соціальній сферах.

Російська агресія проти України, що розпочалася у 2014 році, стала ще одним потужним фактором політичної переорієнтації країни на Захід. В умовах війни Україна активно впроваджує реформи, спрямовані на зміцнення

демократії, верховенства права та боротьби з корупцією, що є ключовими критеріями для інтеграції в європейський простір [1].

У 2019 році в Конституції України було закріплено стратегічний курс на набуття повноправного членства в ЄС. Подання офіційної заявки на вступ до Європейського Союзу у 2022 році та отримання статусу кандидата стали логічним продовженням євроінтеграційної політики держави. Відтоді Україна активно працює над виконанням реформ, необхідних для повноправного членства, що передбачає зміцнення демократичних інституцій, реформування судової системи, забезпечення прав і свобод громадян відповідно до європейських стандартів.

Таким чином, політичні передумови європейської інтеграції України охоплюють історичну тяглість європейських зв'язків, демократичні перетворення, зовнішньополітичний курс на євроінтеграцію, вплив геополітичних чинників та проведення внутрішніх реформ. Ці аспекти визначають інтеграційні перспективи України та її подальший шлях до членства в ЄС [4].

Соціокультурні передумови європейської інтеграції України формувалися впродовж століть і ґрунтуються на спільних історичних, культурних, ціннісних та ментальних зв'язках з європейською цивілізацією. Вони відіграють важливу роль у процесі інтеграції, оскільки визначають суспільні настрої, рівень підтримки євроінтеграційного курсу та адаптацію до європейських норм і стандартів.

Історично Україна була частиною європейського культурного простору, що підтверджується її зв'язками із Західною Європою ще з часів Київської Русі. Прийняття християнства в 988 році наблизило Україну до європейських держав, зокрема Візантії, а згодом і до західноєвропейських політичних і культурних традицій. У подальшому перебування українських земель у складі Великого князівства Литовського та Речі Посполитої сприяло засвоєнню європейських правових норм, розвитку освіти та культури в руслі європейських тенденцій.

Освітні та наукові традиції України мають глибокі європейські корені. Ще у XVII столітті Києво-Могилянська академія була одним із центрів поширення європейських ідей в Україні. Протягом століть українські діячі науки, літератури та мистецтва були інтегровані у загальноєвропейський культурний процес. У сучасному контексті європейська інтеграція України сприяє розширенню академічної мобільності, участі у спільних освітніх і наукових програмах, таких як Erasmus+, Horizon Europe, що поглиблює співпрацю з європейськими університетами та дослідницькими центрами [6].

Спільні цінності, такі як демократія, права людини, свобода слова та громадянське суспільство, є важливими соціокультурними чинниками, що сприяють інтеграції України до ЄС. Після здобуття незалежності українське суспільство поступово перейняло європейські принципи відкритості, плюралізму та верховенства права. Події Революції Гідності 2013–2014 років стали підтвердженням прагнення українців до європейських стандартів життя, що включають ефективне державне управління, боротьбу з корупцією та розвиток громадянського суспільства [8].

Мовна та культурна близькість з європейськими народами також є важливим фактором інтеграції. Українська мова та література мають тісні зв'язки з європейськими літературними традиціями, що простежується у творчості Тараса Шевченка, Лесі Українки, Івана Франка, які не лише були знайомі з європейською культурною спадщиною, а й інтегрували її у свої твори. У сучасному контексті популяризація української культури за кордоном, участь українських митців у міжнародних виставках, кінофестивалях, музичних конкурсах зміцнюють позиції України в європейському культурному просторі [5].

Одним із ключових аспектів соціокультурної інтеграції є посилення контактів між українцями та громадянами країн ЄС. Безвізовий режим, запроваджений у 2017 році, значно розширив можливості для подорожей, освіти, роботи та міжкультурного обміну, що сприяє взаємному збагаченню та глибшому розумінню європейських суспільних моделей.

Таким чином, соціокультурні передумови європейської інтеграції України охоплюють історичну приналежність до європейської цивілізації, спільні цінності та демократичні ідеали, освітні та наукові традиції, розвиток громадянського суспільства, культурні зв'язки та активні контакти з країнами ЄС. Вони створюють міцне підґрунтя для подальшого зближення України з європейською спільнотою та її повноправного членства в ЄС.

Висновки до 1 розділу

Євроінтеграція України є складним багатовимірним процесом, що охоплює політичні, економічні, соціальні та правові аспекти. Теоретичний аналіз цього явища дозволяє визначити його сутність, основні концептуальні підходи та інституційні механізми, що впливають на розвиток інтеграційних процесів.

Євроінтеграція розглядається як стратегічний напрям зовнішньої та внутрішньої політики України, що передбачає поступове зближення з Європейським Союзом шляхом гармонізації законодавства, економічної адаптації та впровадження європейських стандартів у різних сферах суспільного життя. Вона базується на фундаментальних принципах демократії, верховенства права, ринкової економіки та поваги до прав людини.

У процесі європейської інтеграції України важливе значення мають різні теоретичні підходи. Неофункціоналізм пояснює інтеграцію як поступове розширення співпраці між державами через взаємозалежність економік. Міжурядовий підхід наголошує на ролі національних урядів у прийнятті рішень щодо інтеграційних процесів. Транснаціоналізм підкреслює значення взаємодії між національними та наднаціональними інституціями, а також впливу громадянського суспільства.

РОЗДІЛ 2

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО РОЗВИТКУ

2.1. Економічні бар'єри та виклики на шляху інтеграції України в європейський простір

Економічна інтеграція України в європейський простір є складним і багатовекторним процесом, який супроводжується низкою бар'єрів та викликів. Основними економічними перешкодами є структурні диспропорції в національній економіці, технологічне відставання окремих галузей, недостатня конкурентоспроможність вітчизняного виробництва та обмежений доступ українських підприємств до європейських ринків.

Одним із ключових викликів є необхідність адаптації українського законодавства до стандартів Європейського Союзу, що передбачає реформування митної, податкової та регуляторної політики. Впровадження європейських норм вимагає значних фінансових ресурсів і тривалого часу, що може уповільнювати інтеграційні процеси. Водночас для українських виробників ускладнюється вихід на ринки ЄС через жорсткі вимоги щодо якості, сертифікації продукції та відповідності екологічним стандартам [11].

Додатковим бар'єром є нерівні стартові умови в конкуренції з європейськими компаніями, які мають доступ до розвиненої інфраструктури, дешевих фінансових ресурсів та підтримки з боку європейських інституцій. В Україні ж зберігається високий рівень тіньової економіки, корупції та бюрократичних процедур, що створює додаткові труднощі для залучення інвестицій та розвитку бізнес-середовища.

Важливим економічним викликом залишається проблема енергетичної залежності, оскільки необхідність диверсифікації енергопостачання та зменшення споживання традиційних ресурсів вимагає значних інвестицій у відновлювану енергетику та енергоефективні технології. Перехід до

європейської енергетичної моделі передбачає структурні зміни в енергетичному секторі та модернізацію інфраструктури, що є фінансово витратним процесом [3].

Додатковим викликом є демографічна ситуація та трудова міграція, що призводить до зменшення кількості кваліфікованої робочої сили в Україні. Відтік кадрів до країн ЄС може загальмувати економічний розвиток, оскільки дефіцит спеціалістів у стратегічних галузях ускладнює реалізацію реформ та модернізацію промисловості.

Таким чином, економічні бар'єри та виклики є значними, проте їх подолання можливе за умови ефективного реформування економіки, підвищення інвестиційної привабливості та адаптації до європейських стандартів. Комплексний підхід до вирішення цих питань сприятиме прискоренню інтеграційних процесів та створенню конкурентоспроможної економіки, здатної функціонувати в умовах європейського ринку.

Економічна інтеграція України в європейський простір є стратегічно важливим процесом, що має значний потенціал для розвитку, проте супроводжується низкою бар'єрів та викликів. Серед основних перешкод виділяються структурні диспропорції національної економіки, низький рівень інноваційного розвитку, енергетична залежність та необхідність адаптації до жорстких вимог європейського ринку [21].

Важливою проблемою залишається нерівномірний рівень розвитку регіонів України, що ускладнює ефективну економічну інтеграцію. Більшість інвестицій та економічної активності зосереджена у великих містах, тоді як сільські та депресивні регіони відчувають значні труднощі у залученні капіталу та модернізації виробничої бази. Ця диспропорція посилює розрив між різними секторами економіки та ускладнює гармонізацію економічного середовища з європейськими стандартами.

Значний виклик становить недостатня конкурентоспроможність українських підприємств, зокрема в галузях, що вимагають високих технологій та інновацій. Брак сучасних технологій, обмежений доступ до

фінансових ресурсів та слабка державна підтримка малого і середнього бізнесу призводять до низької адаптивності українських компаній на європейському ринку. Високі стандарти ЄС щодо продукції, зокрема екологічні та технічні вимоги, створюють додаткові перешкоди для виходу вітчизняної продукції на ринки Європейського Союзу.

Фінансово-економічні бар'єри також включають нестабільність банківського сектору, високу вартість кредитних ресурсів та обмежені можливості державної підтримки підприємств. Українські компанії стикаються з труднощами у залученні іноземних інвестицій через непередбачуваність регуляторної політики, складність ведення бізнесу та корупційні ризики. Низький рівень захисту прав інвесторів обмежує притік капіталу, що є критичним для забезпечення економічного зростання та модернізації виробництва [23].

Окремим бар'єром є енергетична залежність України та необхідність трансформації енергетичного сектору відповідно до вимог ЄС. Перехід на європейські стандарти енергоефективності та відновлюваних джерел енергії потребує значних фінансових вкладень, що в умовах економічної нестабільності створює додаткове навантаження на державний бюджет та бізнес.

Трудова міграція також є значним викликом для економічної інтеграції, оскільки відтік кваліфікованої робочої сили послаблює економічний потенціал України. Високий рівень трудової мобільності населення, особливо серед молоді, зумовлений різницею в рівні заробітних плат та умовах праці між Україною та країнами ЄС. Це призводить до зниження людського капіталу в стратегічно важливих галузях, що може уповільнити процес економічного розвитку.

Таким чином, економічні бар'єри та виклики на шляху інтеграції України до європейського простору є багатогранними та вимагають комплексного підходу до їх подолання. Ефективна державна політика, спрямована на підтримку бізнесу, залучення інвестицій, реформування

фінансового сектору та розвиток інноваційної економіки, може стати основою для успішної інтеграції в економічний простір Європейського Союзу.

Процес інтеграції України в європейський економічний простір супроводжується численними викликами та бар'єрами, які гальмують ефективність цього переходу. Однією з ключових проблем є структурні диспропорції української економіки, що історично орієнтована на сировинний експорт і має недостатньо розвинені переробні галузі. Висока залежність від експорту сировини робить економіку вразливою до коливань світових цін, що ускладнює адаптацію до вимог Європейського Союзу.

Серйозною перешкодою є технологічне відставання українських підприємств, особливо в порівнянні з європейськими виробниками. Низький рівень впровадження інновацій, обмежене фінансування науково-дослідних розробок та слабка взаємодія між наукою і бізнесом суттєво знижують конкурентоспроможність вітчизняної продукції. Впровадження європейських стандартів якості потребує значних фінансових ресурсів, яких не завжди вистачає навіть великим компаніям, не кажучи вже про малий і середній бізнес.

Регуляторні бар'єри також ускладнюють процес євроінтеграції. Українські підприємства стикаються з проблемами узгодження сертифікаційних процедур та відповідності продукції технічним регламентам ЄС. Дотримання європейських норм вимагає кардинальних змін у підходах до виробництва та контролю якості, що потребує значних витрат і адаптаційного періоду.

Важливим викликом залишається нерозвинена інфраструктура, яка обмежує логістичні можливості українських підприємств. Пропускна спроможність транспортних коридорів між Україною та ЄС є недостатньою, що ускладнює постачання товарів і збільшує витрати на логістику. Оновлення транспортної інфраструктури потребує великих інвестицій, зокрема в розвиток залізничного та автомобільного сполучення, а також модернізацію портів і митних пунктів [5].

Енергетична залежність України залишається серйозним бар'єром на шляху інтеграції до європейського енергетичного ринку. Висока залежність від імпортованих енергоносіїв, зокрема газу та нафти, обмежує можливості стабільного розвитку економіки. Для подолання цієї проблеми необхідні активні реформи у сфері енергоефективності, диверсифікація джерел постачання енергії та інтеграція України в європейську енергетичну систему.

Фінансові бар'єри включають обмежений доступ до кредитних ресурсів, високу вартість позик та недостатній рівень довіри з боку міжнародних інвесторів. Нестабільність банківського сектору, значний рівень корупції та низька захищеність прав власності створюють додаткові ризики для іноземних і вітчизняних компаній. Для залучення інвестицій необхідне посилення правових гарантій, спрощення податкового законодавства та зменшення адміністративного тиску на бізнес [18].

Соціально-економічним викликом є зростаючий рівень трудової міграції, що призводить до втрати кваліфікованих кадрів у стратегічно важливих галузях. Високий рівень еміграції, зокрема молоді та спеціалістів технічних професій, погіршує демографічну ситуацію та зменшує потенціал економічного розвитку. Для стримування цього процесу необхідно створювати привабливі умови праці та конкурентні зарплати в межах країни [20].

Таким чином, економічні бар'єри на шляху євроінтеграції України є комплексними і потребують системного підходу до їх подолання. Ключовими напрямками мають стати модернізація економіки, підвищення конкурентоспроможності підприємств, розвиток інфраструктури, зменшення енергетичної залежності та створення сприятливого інвестиційного клімату. Тільки за умови ефективного реформування економічної політики Україна зможе досягти сталого розвитку та успішної інтеграції в європейський економічний простір.

2.2. Проблеми політичних реформ у контексті євроінтеграційного процесу

Процес європейської інтеграції України вимагає проведення масштабних політичних реформ, спрямованих на відповідність європейським стандартам демократії, верховенства права та ефективного державного управління. Проте реалізація цих реформ стикається з низкою системних проблем, що уповільнюють процес інтеграції та створюють виклики для внутрішньополітичної стабільності.

Однією з ключових проблем є недостатня інституційна спроможність державного апарату. Низька ефективність органів державної влади, забюрократизованість процесів ухвалення рішень та відсутність належного контролю за виконанням реформ суттєво ускладнюють імплементацію європейських норм. Недостатня координація між державними інституціями та нестабільність політичного середовища призводять до фрагментації реформ та їх низької результативності [19].

Корупція залишається однією з найбільших перешкод на шляху до європейської інтеграції. Попри створення антикорупційних органів та впровадження низки антикорупційних ініціатив, проблема не втратила своєї актуальності. Високий рівень корупції в судовій системі, правоохоронних органах та державному управлінні підриває довіру громадян до влади та негативно впливає на міжнародний імідж України. Відсутність політичної волі для реалізації ефективних механізмів боротьби з корупцією гальмує процес реформування ключових секторів державного управління.

Недосконалість судової системи є ще одним викликом для євроінтеграційного процесу. Попри проведення судової реформи, проблема політичного впливу на суддів та вибірковості правосуддя залишається актуальною. Європейські партнери наголошують на необхідності

гарантування незалежності судової влади, проте її реформування відбувається повільно через опір з боку окремих політичних і суддівських кіл.

Виборча система України також потребує удосконалення відповідно до європейських стандартів. Проблеми, пов'язані з адмінресурсом, підкупом виборців, маніпуляціями під час виборчого процесу та непрозорістю фінансування політичних партій, суттєво підривають демократичні основи держави. Впровадження чесних і прозорих виборчих механізмів є важливим кроком на шляху до інтеграції в європейський політичний простір [21].

Децентралізація, яка є однією з ключових реформ, хоча і продемонструвала позитивні результати, все ще має низку проблем. Незважаючи на розширення повноважень місцевих громад, спостерігається недостатнє фінансове забезпечення деяких регіонів та нерівномірність розвитку територіальних громад. Важливим залишається питання контролю за використанням бюджетних коштів та подальшого вдосконалення системи місцевого самоврядування.

Викликом для політичних реформ є також інформаційна війна та вплив проросійських наративів, що намагаються дестабілізувати суспільно-політичну ситуацію в Україні. Європейська інтеграція супроводжується протидією зовнішніх та внутрішніх сил, які намагаються дискредитувати реформаторські процеси та посіяти сумніви щодо їх доцільності.

Таким чином, проблеми політичних реформ у контексті євроінтеграційного процесу є комплексними та взаємопов'язаними. Для їх подолання необхідно зміцнювати демократичні інституції, підвищувати рівень політичної відповідальності, гарантувати незалежність судової влади та посилювати боротьбу з корупцією. Лише системне реформування політичної сфери дозволить Україні досягти високих європейських стандартів і забезпечити ефективний рух у напрямку повноправного членства в Європейському Союзі [22].

Політичні реформи, необхідні для інтеграції України в Європейський Союз, стикаються з численними викликами, які ускладнюють процес адаптації

національної політичної системи до європейських стандартів. Незважаючи на прогрес у реформуванні державного управління, судової системи та боротьби з корупцією, існує низка проблем, що гальмують цей процес.

Однією з ключових проблем залишається політична нестабільність, яка призводить до частих змін урядів, неузгодженості стратегічних рішень та уповільнення реформ. Відсутність політичного консенсусу щодо ключових напрямів інтеграції, зокрема в частині конституційних змін та адаптації законодавства до норм ЄС, перешкоджає впровадженню системних перетворень. Поляризація політичного дискурсу та конфлікт між різними політичними силами ускладнюють ухвалення довгострокових рішень [17].

Серйозною перешкодою залишається проблема корупції, яка знижує ефективність державного управління та підриває довіру громадян до політичних інституцій. Незважаючи на створення антикорупційної інфраструктури, зокрема таких органів, як НАБУ, САП та НАЗК, ефективність боротьби з корупцією залишається низькою. Політичний вплив на антикорупційні органи та відсутність належної судової відповідальності для високопосадовців послаблюють результати реформ у цій сфері.

Реформування судової системи є ще одним викликом. Незалежність судової влади залишається під загрозою через політичний тиск, недостатню прозорість судових процедур та незавершеність реформи кадрового оновлення суддівського корпусу. Європейські партнери наголошують на необхідності забезпечення незалежності суддів та запровадження ефективних механізмів відповідальності за корупційні правопорушення в судовій сфері.

Виборча реформа також стикається з труднощами, пов'язаними з прозорістю виборчого процесу, підкупом виборців та непрозорим фінансуванням політичних партій. Незважаючи на прийняття нового Виборчого кодексу, проблема маніпуляцій під час виборів залишається актуальною, що підриває довіру суспільства до демократичних процесів [15].

Децентралізація, яка є однією з найуспішніших реформ, зіткнулася з новими викликами, пов'язаними з необхідністю забезпечення фінансової

спроможності громад та подальшого перерозподілу повноважень між місцевими і центральними органами влади. Нерівномірний розвиток регіонів, різний рівень адміністративної спроможності та відсутність ефективного контролю за використанням ресурсів можуть стати загрозами для подальшого успіху цієї реформи.

Інформаційна безпека також є важливим аспектом політичних реформ. Зовнішній вплив, зокрема інформаційні атаки, пропаганда та дезінформація, спрямовані на дестабілізацію внутрішньополітичної ситуації, перешкоджають формуванню стабільного політичного середовища та впровадженню євроінтеграційних ініціатив [17].

Таким чином, ефективність політичних реформ у контексті євроінтеграції залежить від комплексного підходу до подолання викликів, пов'язаних із політичною нестабільністю, корупцією, реформуванням судової системи та забезпеченням прозорості виборчих процесів. Глибока трансформація політичних інститутів, зміцнення демократичних принципів і посилення відповідальності державних органів є необхідними умовами для успішного просування України на шляху до повноправного членства в ЄС.

Процес політичних реформ у контексті євроінтеграції України є складним і багатогранним, оскільки передбачає системні зміни у функціонуванні державних інституцій, дотриманні принципів верховенства права, забезпеченні демократичних свобод і підвищенні ефективності державного управління. Попри досягнутий прогрес, існує низка проблем, які уповільнюють інтеграційні процеси та створюють додаткові виклики для реформування політичної системи.

Однією з головних проблем є нестабільність політичного середовища, що проявляється у частій зміні урядів, відсутності стратегічної послідовності в ухваленні рішень та конфліктності між різними гілками влади. Відсутність єдності серед політичних еліт щодо пріоритетних напрямів реформ гальмує реалізацію євроінтеграційних ініціатив і може призводити до уповільнення

законодавчих змін, необхідних для адаптації національного права до норм Європейського Союзу [12].

Корупція залишається однією з ключових перешкод на шляху політичних реформ. Хоча були створені антикорупційні органи та запроваджено механізми прозорості, проблема вибіркового правосуддя, політичного впливу на судові рішення та низької ефективності розслідувань корупційних злочинів залишається актуальною. Це знижує довіру громадян до державних інституцій і перешкоджає формуванню політичної культури, орієнтованої на демократичні цінності.

Реформа судової системи також відбувається повільно. Попри офіційні зміни, що стосуються оновлення суддівського корпусу та впровадження механізмів контролю за діяльністю судів, проблема політичного тиску та недостатньої незалежності судової влади залишається нерозв'язаною. Європейський Союз неодноразово наголошував на необхідності забезпечення прозорості та неупередженості судових процесів, що є однією з ключових вимог на шляху до євроінтеграції [17].

Не менш важливою проблемою є необхідність реформування виборчої системи. Попри оновлення виборчого законодавства, виборчий процес все ще супроводжується порушеннями, зокрема маніпуляціями, підкупом виборців та використанням адміністративного ресурсу. Забезпечення прозорості виборчих кампаній та створення механізмів незалежного контролю є важливими завданнями для подальшого розвитку демократичних процесів в Україні.

Децентралізація є однією з найбільш успішних реформ, однак її впровадження супроводжується труднощами, пов'язаними з нерівномірним розвитком регіонів, недостатнім фінансуванням деяких громад та необхідністю підвищення адміністративної спроможності місцевого самоврядування. Відсутність ефективних механізмів контролю за розподілом фінансових ресурсів створює ризики для сталого розвитку регіонів та може призводити до зловживань на місцевому рівні.

Окремою проблемою є інформаційна безпека та вплив зовнішніх чинників на внутрішньополітичні процеси. Дезінформація, маніпуляції громадською думкою та спроби дискредитації євроінтеграційного курсу з боку зовнішніх і внутрішніх опонентів реформ створюють загрози для стабільного розвитку політичної системи. У зв'язку з цим необхідно впроваджувати заходи для підвищення медіаграмотності населення, посилення контролю за дотриманням журналістських стандартів і протидії ворожій пропаганді [18].

Таким чином, успішність політичних реформ у контексті європейської інтеграції залежить від здатності держави забезпечити ефективне функціонування демократичних інститутів, зміцнення незалежності судової влади, боротьби з корупцією та підвищення рівня політичної відповідальності. Системні зміни у політичній сфері є необхідною умовою для досягнення європейських стандартів управління та формування демократичного суспільства, що відповідає критеріям ЄС.

2.3. Соціокультурні труднощі адаптації України до європейських стандартів

Адаптація України до європейських стандартів супроводжується значними соціокультурними труднощами, які зумовлені історичними, ментальними та суспільними особливостями. Попри активну євроінтеграційну політику, існує низка бар'єрів, що ускладнюють трансформацію соціокультурного середовища відповідно до європейських норм і цінностей.

Однією з основних проблем є історична спадщина, яка позначилася на формуванні української національної ідентичності. Тривале перебування України під впливом Російської імперії та Радянського Союзу спричинило певний розрив із загальноєвропейським культурним простором. Це проявляється у відмінностях в політичній культурі, підходах до громадянської активності, рівні правової свідомості та особливостях соціальних взаємодій.

Важливим аспектом є відмінності у світоглядних орієнтаціях. Європейський Союз базується на принципах толерантності, інклюзивності, верховенства права та соціальної відповідальності. Водночас в українському суспільстві ще зберігаються елементи патерналізму, низького рівня довіри до державних інституцій та недостатньо розвинена культура правової відповідальності. Незважаючи на активний громадянський рух, рівень соціальної відповідальності та участі у демократичних процесах залишається нерівномірним у різних регіонах [14].

Окремою проблемою є мовне питання та необхідність гармонізації культурної політики відповідно до європейських стандартів. З одного боку, Україна проводить політику підтримки української мови та національної культури, що є важливим елементом національної самоідентифікації. З іншого боку, європейський досвід передбачає високий рівень толерантності та інтеграції різних мовних груп у єдине культурне середовище. Пошук балансу між захистом національної ідентичності та дотриманням європейських принципів багатомовності та культурного різноманіття залишається викликом.

Соціальні стереотипи також створюють певні труднощі. Європейські країни орієнтовані на розвинуті гендерні політики, інклюзію та права людини, тоді як в українському суспільстві ще зберігаються традиційні уявлення про гендерні ролі, соціальну мобільність та рівність можливостей. Хоча в останні роки спостерігається значний прогрес у сфері забезпечення прав жінок, представників національних меншин та осіб з інвалідністю, зміни в суспільних установках відбуваються повільно [12].

Сприйняття європейських стандартів також залежить від рівня освіти та інформованості громадян. Відсутність достатнього рівня медіаграмотності, поширення дезінформації та вплив пропаганди можуть створювати негативні стереотипи щодо євроінтеграції. Важливим завданням є розвиток критичного мислення, підвищення рівня поінформованості населення про соціокультурні

особливості європейських країн та створення ефективних механізмів культурного обміну.

Таким чином, соціокультурні труднощі адаптації України до європейських стандартів охоплюють широкий спектр питань, пов'язаних із історичними факторами, особливостями суспільної свідомості, мовною та культурною політикою, а також соціальними стереотипами. Подолання цих викликів вимагає комплексного підходу, що включає реформування освіти, розвиток громадянського суспільства, зміцнення демократичних цінностей та активне впровадження європейських соціокультурних практик.

Адаптація України до європейських стандартів у соціокультурній сфері є складним і багатогранним процесом, що передбачає трансформацію суспільних цінностей, поведінкових моделей, правових норм і культурної ідентичності відповідно до принципів, закладених у країнах Європейського Союзу. Незважаючи на активний курс на євроінтеграцію, існує низка труднощів, які ускладнюють цей процес і потребують комплексного вирішення [20].

Однією з головних проблем є різниця в ментальних установках та соціальних цінностях. Українське суспільство історично формувалося під впливом як європейських, так і пострадянських традицій, що спричинило певну двоїстість у світогляді. Хоча демократичні цінності та права людини поступово набувають більшого значення, ще зберігаються стійкі елементи патерналістської культури, коли громадяни очікують активного втручання держави у вирішення їхніх проблем. Європейська модель, натомість, ґрунтується на принципах самоврядності, громадянської відповідальності та активної участі суспільства у прийнятті рішень.

Ключовим соціокультурним викликом залишається правова культура населення. У більшості європейських країн громадяни добре обізнані зі своїми правами та обов'язками, тоді як в Україні ще зберігається проблема низької правової свідомості, недовіри до судової системи та низького рівня суспільної участі в захисті своїх прав. Це ускладнює процес впровадження європейських

правових стандартів, адже без зміни загального ставлення населення до права та його дотримання навіть найкращі реформи можуть залишитися декларативними.

Окремою проблемою є освітній рівень та критичне мислення громадян. Успішна адаптація до європейських стандартів передбачає не лише зміну законодавства, а й формування нового типу мислення, який відповідає демократичним цінностям та принципам відкритого суспільства. В Україні ще зберігається проблема інформаційної ізоляції, що спричиняє низький рівень обізнаності громадян про європейські практики та механізми соціальної взаємодії. Крім того, значну роль відіграють маніпулятивні інформаційні кампанії та дезінформація, які формують упереджене ставлення до процесів європейської інтеграції [22].

Мовний та культурний аспекти також відіграють важливу роль у процесі адаптації. Україна, будучи державою зі своєрідним культурним кодом, змушена балансувати між збереженням власної національної ідентичності та адаптацією до загальноєвропейських культурних норм. У країнах ЄС активно підтримується культурне різноманіття, проте інтеграція до цього простору вимагає відкритості до інших традицій, що може спричинити певний спротив серед частини українського суспільства.

Ще одним значущим бар'єром є гендерні та соціальні відмінності. Європейська модель суспільства ґрунтується на принципах рівності, інклюзії та поваги до прав меншин, тоді як в Україні процес усунення гендерних стереотипів і створення рівних можливостей для всіх громадян ще триває. Хоча було здійснено ряд реформ у сфері захисту прав жінок, боротьби з дискримінацією та підтримки людей з інвалідністю, на практиці ці зміни часто стикаються з опором традиційного суспільства.

Отже, соціокультурна адаптація України до європейських стандартів є довготривалим процесом, який вимагає не лише законодавчих змін, а й глибоких трансформацій у суспільній свідомості. Успішність цього процесу залежить від реформування системи освіти, підвищення рівня громадянської

активності, впровадження якісної інформаційної політики та створення сприятливого середовища для соціальної інтеграції відповідно до європейських принципів.

Процес адаптації України до європейських соціокультурних стандартів супроводжується численними труднощами, що мають як об'єктивний, так і суб'єктивний характер. Європейський Союз ґрунтується на цінностях демократії, правової держави, толерантності, рівності та соціальної інклюзії. Водночас в українському суспільстві ще зберігаються усталені соціокультурні особливості, які ускладнюють гармонійне впровадження цих принципів [21].

Одним із ключових викликів є необхідність трансформації суспільної свідомості. Українське суспільство досі зазнає впливу радянських соціальних моделей, які сприяли формуванню патерналістського світогляду, низького рівня громадянської відповідальності та довіри до державних інституцій. У країнах ЄС громадяни відіграють активну роль у процесі ухвалення рішень, беруть участь у громадських ініціативах та здійснюють контроль за діяльністю влади. В Україні ж спостерігається відносно низький рівень суспільної мобільності, що перешкоджає ефективному впровадженню європейських соціальних стандартів.

Не менш важливою проблемою є мовно-культурна ідентичність та її адаптація до багатокультурного європейського простору. Україна має унікальну історію формування національної культури, яка зазнала впливу різних цивілізаційних моделей. З одного боку, це сприяє її інтеграції в європейську культурну спільноту, а з іншого – створює виклики щодо збереження власної культурної самобутності. Водночас європейська модель мультикультуралізму передбачає відкритість до різних традицій і забезпечення рівних прав для всіх етнічних та мовних груп, що потребує відповідного реформування культурної політики України.

Складність становить і процес адаптації до європейських стандартів у сфері соціальної політики. В країнах ЄС значна увага приділяється соціальному захисту, рівним можливостям, підтримці вразливих категорій

населення. В Україні ж рівень соціальних гарантій є нижчим, що спричиняє значний розрив між очікуваннями громадян і реальним рівнем забезпечення їхніх прав. Особливо гостро стоїть питання інтеграції соціальних груп, які потребують особливого захисту, зокрема осіб з інвалідністю, представників етнічних меншин та внутрішньо переміщених осіб.

Окремої уваги потребує реформа освітньої системи, оскільки саме вона відіграє ключову роль у формуванні нового покоління громадян, готових до життя в європейському суспільстві. Європейські освітні стандарти передбачають розвиток критичного мислення, мобільності, міжкультурної комунікації та громадянської відповідальності. В Україні ж освітня система ще не повністю відповідає цим вимогам, оскільки зберігаються застарілі методики викладання, фокус на репродуктивному навчанні та недостатній рівень академічної мобільності студентів і викладачів [3].

Інформаційний аспект також відіграє важливу роль у процесі соціокультурної адаптації. У сучасному світі інформаційна політика є вагомим чинником формування суспільної думки, і в умовах України вона є особливо важливою через наявність зовнішнього інформаційного впливу. Поширення дезінформації, маніпулятивних наративів та фейкових новин може спотворювати уявлення громадян про європейські цінності та створювати штучні бар'єри на шляху євроінтеграції. Тому критично важливим є розвиток медіаграмотності та створення ефективних механізмів протидії інформаційним загрозам.

Отже, соціокультурна адаптація України до європейських стандартів є багаторівневим процесом, що потребує як законодавчих змін, так і глибинних трансформацій у суспільній свідомості. Вирішення цих проблем можливе шляхом комплексного реформування системи освіти, медіа, соціальної політики та державного управління. Важливим фактором успіху є підвищення рівня громадянської активності, впровадження європейських принципів багатокультурності, соціальної рівності та демократичних прав. Лише за умови синхронного розвитку всіх цих сфер Україна зможе ефективно

інтегруватися до європейського простору, зберігаючи при цьому власну національну ідентичність.

Висновки до 2 розділу

Процес соціокультурної адаптації України до європейських стандартів є складним і багатовимірним, оскільки охоплює питання трансформації суспільної свідомості, реформування системи освіти, соціальної політики, медіапростору та збереження національної ідентичності. Основними викликами на цьому шляху є необхідність подолання пострадянських стереотипів, підвищення рівня громадянської активності, забезпечення соціальної рівності та впровадження демократичних цінностей.

Для успішної інтеграції України до європейського соціокультурного простору необхідні комплексні реформи, спрямовані на формування нової моделі суспільної взаємодії, що базується на принципах плюралізму, толерантності, верховенства права та інклюзивності. Важливу роль відіграє розширення міжнародного співробітництва в галузі культури та освіти, що сприятиме взаємному збагаченню та гармонійному входженню України до європейської спільноти.

Таким чином, успішна соціокультурна інтеграція можлива лише за умови синхронного розвитку всіх аспектів суспільного життя, що забезпечить ефективне впровадження європейських стандартів, збереження національної самобутності та формування нового покоління громадян, готових до життя в умовах єдиної європейської спільноти.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ПРОБЛЕМ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

3.1. Стратегії економічної адаптації та відновлення у контексті євроінтеграції

Економічна адаптація та відновлення в умовах євроінтеграції є багатокомпонентним процесом, що передбачає впровадження структурних реформ, підвищення конкурентоспроможності національної економіки та інтеграцію до спільного ринку ЄС. Основними напрямками цього процесу є удосконалення інституційної спроможності, модернізація промисловості, стимулювання інноваційного розвитку, розвиток малого та середнього підприємництва, а також забезпечення стійкості фінансової системи [21].

Важливу роль у процесі економічної адаптації відіграє гармонізація законодавства з нормами ЄС. Це включає імплементацію положень Угоди про асоціацію, що передбачає реформування митної, антимонопольної, податкової політики та сфери державних закупівель. Зокрема, адаптація нормативної бази дозволяє створити прозорі умови для ведення бізнесу, сприяє залученню іноземних інвестицій та поліпшенню макроекономічної стабільності.

Одним із ключових елементів стратегії відновлення є диверсифікація економіки, що спрямована на зменшення залежності від окремих секторів та розширення можливостей експорту. Це передбачає стимулювання розвитку високотехнологічних галузей, цифрової економіки та зеленої енергетики, що відповідає європейським трендам сталого розвитку [17].

Розвиток інфраструктури також є пріоритетним напрямом, оскільки модернізація транспортної, енергетичної та комунікаційної мереж сприяє інтеграції до європейського економічного простору. Особливу увагу приділяють розвитку логістичних центрів, що дозволяє покращити

ефективність транспортування товарів та забезпечити належну конкурентоспроможність українського бізнесу на європейських ринках.

Фінансові механізми підтримки економічного відновлення передбачають залучення інвестицій через міжнародні фінансові організації, ефективне використання європейських фондів та стимулювання приватного капіталу. У цьому контексті важливим аспектом є забезпечення макроекономічної стабільності, що включає контроль за рівнем інфляції, збалансованість державного бюджету та стійкість банківської системи [30].

Стратегії економічної адаптації та відновлення також враховують соціальний вимір, зокрема підвищення рівня зайнятості, розвиток трудового потенціалу та посилення соціального захисту населення. Інвестування в освіту та професійну підготовку сприяє підвищенню кваліфікації робочої сили та адаптації до вимог європейського ринку праці.

Євроінтеграція відкриває значні можливості для економічного зростання, однак потребує комплексного підходу до реформування економіки. Використання ефективних стратегій адаптації та відновлення дозволяє забезпечити довгострокову стійкість розвитку та зміцнити позиції країни в європейському економічному просторі.

3.2. Необхідні політичні реформи та їх імплементація

Політичні реформи є основою для побудови демократичної, ефективної та прозорої держави. Їхня необхідність обумовлена як внутрішніми викликами, так і зовнішніми чинниками, зокрема євроінтеграційними процесами та необхідністю гармонізації законодавства з європейськими нормами. Ключові реформи спрямовані на вдосконалення системи державного управління, забезпечення верховенства права, зміцнення демократичних інститутів та підвищення рівня громадянської участі в політичному житті [28].

Реформа державного управління є пріоритетною, оскільки ефективна робота органів влади впливає на якість ухвалення рішень та їх реалізацію.

Запровадження механізмів електронного урядування, спрощення бюрократичних процедур та підвищення рівня відповідальності посадовців сприяють зменшенню корупції та створюють умови для більшої відкритості державних органів. Важливою складовою цього процесу є посилення підзвітності державних інституцій перед суспільством та міжнародними партнерами.

Судова реформа є ще одним ключовим напрямом, адже забезпечення незалежності судової системи є основою верховенства права. Необхідними кроками є деполітизація судової влади, підвищення рівня професійної підготовки суддів, забезпечення прозорості процесів призначення та контролю за діяльністю суддівського корпусу. Важливу роль у цьому відіграє створення антикорупційних органів, здатних ефективно розслідувати випадки зловживання владою та незаконного збагачення [19].

Реформування виборчої системи та політичних партій також відіграє значну роль у демократизації держави. Прозорі виборчі механізми, справедливий розподіл політичного фінансування, забезпечення рівного доступу до медіа для всіх політичних сил є важливими елементами демократичного процесу. Зміна виборчого законодавства, зокрема запровадження відкритих партійних списків, сприятиме зменшенню впливу олігархічних структур та забезпеченню більшого представництва громадян у політичному житті [29].

Децентралізація влади залишається однією з найуспішніших реформ, що сприяє розвитку місцевого самоврядування, покращенню якості послуг на регіональному рівні та зміцненню економічної спроможності громад. Передача фінансових та адміністративних повноважень на місця дає змогу швидше реагувати на запити населення та ефективніше використовувати ресурси для розвитку територій.

Імплементація політичних реформ потребує комплексного підходу, що включає законодавче закріплення змін, інституційне забезпечення їх виконання та контроль за ефективністю реалізації. Важливу роль у цьому

процесі відіграє громадянське суспільство, яке сприяє моніторингу реформ та формуванню демократичної культури.

Таким чином, політичні реформи є невід'ємною складовою розвитку держави, забезпечуючи її демократичність, стабільність та відповідність міжнародним стандартам. Їхня ефективна реалізація сприяє підвищенню рівня довіри громадян до влади, зміцненню політичної системи та створенню умов для стійкого розвитку суспільства [22].

Необхідні політичні реформи та їх імплементація становлять основу для стабілізації державних інститутів, забезпечення прозорості влади та підвищення довіри громадянського суспільства до державного управління. Сучасні політичні трансформації спрямовані на вдосконалення функціонування інституцій, формування ефективних механізмів контролю та зменшення корупційних ризиків, що стає визначальним фактором для забезпечення демократичності держави.

Суттєва увага приділяється реформуванню законодавчої бази з метою гармонізації національних норм із міжнародними стандартами, що сприяє інтеграції держави до європейського простору. Розробка та впровадження нормативно-правових актів, які закладають основи для незалежності судової системи, забезпечення рівних прав та свобод громадян, а також гарантій політичної конкуренції, сприяє стабільному розвитку політичної системи. Даний процес є складним і багатоступеневим, адже потребує не лише технічного переосмислення існуючих норм, а й широкого діалогу між усіма зацікавленими суб'єктами суспільства [15].

Імплементація реформ передбачає створення умов для децентралізації влади, що дозволяє регіонам брати активну участь у процесі прийняття рішень та ефективніше управляти власними ресурсами. Такий підхід стимулює розвиток місцевого самоврядування та підвищує оперативність вирішення соціально-економічних проблем на місцях. Водночас, модернізація політичної системи неминуче пов'язана з трансформацією механізмів виборчого процесу, що включає вдосконалення процедур формування політичних партій,

забезпечення відкритості виборчих кампаній та створення умов для справедливого представництва інтересів різних верств населення.

Важливим аспектом реформ є активізація ролі громадянського суспільства, яке стає ключовим агентом у процесі політичних змін. Підвищення участі громадськості у контролі за діяльністю державних органів, розвиток незалежних медіа та неурядових організацій створюють додатковий механізм перевірки влади та сприяють формуванню прозорої політичної культури. Системний підхід до імплементації політичних реформ передбачає не лише законодавчі ініціативи, але й активне використання сучасних інформаційних технологій для забезпечення доступу громадян до публічної інформації, що в свою чергу сприяє зміцненню демократичних процесів [13].

Отже, політичні реформи та їх ефективна імплементація є ключовим чинником у процесі модернізації держави, спрямованої на формування стабільного, прозорого та демократичного політичного ландшафту. Інтеграція сучасних реформаторських підходів дозволяє не лише адаптувати державні інституції до вимог глобалізації, але й забезпечити стійкий розвиток політичної системи в довгостроковій перспективі.

Висновки до 3 розділу

Політичні реформи є необхідною умовою для побудови демократичної, прозорої та ефективної системи державного управління. Їх імплементація сприяє зміцненню інституцій, забезпеченню верховенства права та підвищенню рівня громадянської участі в політичному житті.

Ключовими напрямками політичних реформ є вдосконалення державного управління, забезпечення незалежності судової системи, модернізація виборчого процесу та децентралізація влади. Успішна реалізація цих реформ сприяє зменшенню корупції, підвищенню ефективності прийняття рішень та забезпеченню рівного доступу громадян до політичних процесів.

Імплементація політичних реформ вимагає комплексного підходу, що включає законодавчі зміни, інституційне забезпечення їх виконання та громадський контроль. Важливу роль у цьому процесі відіграють міжнародні партнери, які надають технічну та фінансову підтримку, а також громадянське суспільство, яке виступає гарантом прозорості та підзвітності влади.

Таким чином, політичні реформи є невід'ємною складовою процесу демократичного розвитку та інтеграції в європейський простір. Їх ефективне впровадження створює передумови для стабільності держави, підвищення рівня довіри громадян до владних інституцій та забезпечення довгострокового розвитку суспільства.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження було проаналізовано теоретичні засади євроінтеграції України, окреслено основні проблеми, що виникають у цьому процесі в умовах повоєнного розвитку, а також визначено можливі шляхи їх подолання.

Теоретичний аналіз концепції євроінтеграції засвідчив, що цей процес є складним і багатогранним явищем, яке охоплює політичні, економічні, правові та соціальні аспекти. В основі євроінтеграційного курсу України лежить необхідність гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами, модернізації економіки та забезпечення демократичних цінностей. Європейська інтеграція передбачає глибоку трансформацію політичних інститутів, розвиток верховенства права та посилення ролі громадянського суспільства. Важливим елементом цього процесу є впровадження реформ, які сприяють зміцненню конкурентоспроможності національної економіки та створенню сприятливих умов для залучення іноземних інвестицій.

Разом з тим, у контексті повоєнного розвитку євроінтеграція України стикається з низкою проблем, серед яких можна виокремити значні економічні втрати, руйнування інфраструктури, послаблення соціальної сфери та необхідність відновлення безпекового середовища. Окрім суто матеріальних чинників, значну роль відіграють виклики, пов'язані з інституційною спроможністю держави, що зазнала серйозних випробувань унаслідок збройного конфлікту. Збереження макроекономічної стабільності та відновлення виробничих потужностей є ключовими завданнями, які необхідно вирішити для успішної інтеграції в європейський простір. Додатково слід враховувати потребу в посиленні соціального захисту внутрішньо переміщених осіб, які є однією з найбільш уразливих категорій населення в період післявоєнної відбудови.

У зв'язку з цим стратегія подолання перешкод на шляху євроінтеграції має включати комплекс заходів, спрямованих на прискорення економічного відновлення, реформування державного управління, посилення демократичних інституцій та впровадження політики соціальної згуртованості. Важливим кроком є активізація співпраці з міжнародними партнерами, зокрема Європейським Союзом, що може надати фінансову та експертну підтримку в процесі реформ. Необхідним також є впровадження дієвих механізмів залучення інвестицій, що сприятиме створенню нових робочих місць і підвищенню рівня добробуту населення. Особливу увагу слід приділити реформуванню правової системи, що забезпечить прозорість державних процесів і підвищить довіру громадян до влади.

Отже, євроінтеграція України в умовах повоєнного розвитку є складним, але необхідним процесом, що потребує системного підходу та узгоджених дій на національному та міжнародному рівнях. Ефективна імплементація реформ, спрямованих на зміцнення державних інституцій, модернізацію економіки та підвищення рівня соціального захисту, стане запорукою успішного входження України до європейського співтовариства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамович І.А. Інноваційні інструменти комплексу маркетингу підприємств АПК. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: економічні науки*. 2017. Вип. 27. Ч. 1. С. 107-110.
2. Алимова О. Зовнішньоторговельна політика України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Ун-кі наукові записки*. 2014. № 1. С. 404-410.
3. Вініченко І.І., Павленко О.С., Маховський Д. В. Вибір стратегій підвищення управління конкурентоздатністю підприємств. *Агросвіт*. 2020. № 11. С. 20-25.
4. Вінокуров Я. Війна – не перешкода. Інвестиції в Україну зростають, але для відновлення замало. Що треба зробити владі? *Економічна правда*. 2024. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2024/04/25/712862/> (дата звернення: 28.02.2025).
5. Возний Н. Р. Проблеми та перспективи регулювання світової торгівлі товарами в Україні. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України*. 2014. № 22.7. С. 151-159.
6. Гарафонова О., Грузіна І., Козирєва О., Маргансова В., Піщенко О., Гарасюк Г. Стратегічні перспективи функціонування українських організацій в умовах євроінтеграції та глобалізації цифрової економіки / *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми, теорія та практика*. 2023. Том 1 (48). С. 298–311.
7. Голубишина Г.Ю. Методика дослідження кон'юнктури ринка і визначення напрямів розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, можливостей розширення експорту та імпорту. К.: 2017. 27 с.
8. Гончар І.А. Характер формування зовнішньої торгівлі України: статистична оцінка. *Статистика України*. 2014. №2. С. 16-20.
9. Григоришин Р. Економічне відновлення України: місія можлива. *Економічна правда*. 2024. URL:

- <https://www.epravda.com.ua/columns/2024/07/19/716880/> (дата звернення: 28.02.2025).
10. Губський Б. Євроатлантична інтеграція України. К.: Логос, 2014. –28 с.
11. Дахно І.І. Міжнародна економіка: навч. Посіб. К.: МАУП, 2014. 216 с.
12. Дефіцит робочої сили: Україні доведеться запрошувати мігрантів з інших країн, якщо біженці не повернуться. Visit Ukraine. 2024. URL: https://visitukraine.today/uk/blog/4140/labor-shortage-ukraine-will-have-to-invitemigrants-from-other-countries-if-refugees-do-not-return#google_vignette (дата звернення: 28.02.2025).
13. Економічна безпека України в умовах глобалізаційних викликів: монографія / за заг. ред. А.А. Мазаракі. К.: КНТЕУ, 2010. 718 с.
14. Єріна І. В. Збалансованість і конкурентність зовнішньої торгівлі України послугами: статистичний аспект. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2015. № 7. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4211>. (дата звернення 18.02.2025).
15. Єріна І.В. Міжнародна торгівля послугами: тенденції розвитку і структура українського ринку. Статистика та економіка, аналіз. 2014. № 4. С. 39–44.
16. Залізко В.Д. Теоретико методологічні аспекти функціонування системи економічної безпеки сільських територій України. Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького. Серія: Економічні науки. 2013. С. 104—111.
17. Захарчук О.В. Оцінка сільськогосподарського майна: проблеми та перспективи дій. *Економіка АПК*. 2019. № 8. С. 59-69.
18. Зовнішня торгівля України товарами у 2019 році / Державна служба статистики України. URL: <https://ukrstat.org/uk/express/expr2020/02/15.pdf> (дата звернення 18.02.2025).
19. Іванюта В.Ф. Агропромисловий сектор як основа розвитку економіки сільських територій в умовах євроінтеграційних процесів. *Ефективна*

- економіка*. URL: [http://www. economy.nayka.com](http://www.economy.nayka.com) (дата звернення 18.02.2025).
20. Кабмін виділив 2,7 млрд грн на експериментальний проєкт з відбудови чотирьох населених пунктів. Слово і Діло. 2024. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/08/09/novyna/ekonomika/kabmin-vydilyv-27-mlrd-hrneksperymentalnyj-proyekt-vidbudovy-chotyrox-naselenykh-punktiv> (дата звернення: 28.02.2025).
21. Перспективи модернізації зрушень у промисловості України в процесі євроінтеграції. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/perspektyvy-modernizatsiynykh-zrushen-u-promyslovosti-ukrayinyv-protsesi> (дата звернення: 28.02.2025).
22. Україна на шляху до ЄС: реалії і перспективи. Центр Разумкова, 2022 р. URL: https://razumkov.org.ua/images/journal/NSD187-188_2022_ukr_full.pdf (дата звернення: 28.02.2025).
23. Україна та Європейський Союз поглиблюють партнерство у сфері критичної сировини. URL: <https://www.geo.gov.ua/ukrayina-ta-uevropeyskuu-soiuz-pohlybliuiut-part...> (дата звернення: 28.02.2025).
24. Україна: 30 років на європейському шляху. Центр Разумкова, 2021р., с.357,
25. Україна-ЄС: шлях до політичної асоціації. Центр Разумкова, 2021р., с.106,
26. Україна-ЄС: шлях до політичної асоціації. Центр Разумкова, 2021 р. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_association.pdf (дата звернення: 28.02.2025).
27. Фінансова допомога від міжнародних партнерів: скільки Україна отримала на 1 жовтня. Економічна правда, 6 жовтня 2022р., <https://www.epravda.com.ua/news/2022/10/6/692303> (дата звернення: 28.02.2025).
28. Questions and Answers on the European Critical Raw Materials Act. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_23_1662 (дата звернення: 28.02.2025)

29. The Net-Zero Industry Act: Accelerating the transition to climate neutrality.

URL: <https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/sustainability/net-zero>... (дата звернення: 28.02.2025).

30. Werner Hoyer. Europe Must Get Serious About Critical Minerals. URL:

<http://surl.li/nbxev> (дата звернення: 28.02.2025).